

Nedemokratické režimy

POLn4050

Přednášející: Jan Holzer (holzer@fss.muni.cz)

Asistent přednášejícího: Jonáš Syrovátka (414631@mail.muni.cz)

Určení: akademický rok 2020-2021, podzimní semestr, pondělí 12.00-13.40, magisterský stupeň, rozsah 2 hodiny týdně

Forma: veškerá výuka výhradně prostřednictvím aplikace zoom, s použitím tohoto linku

Topic: Vyuka podzim 2020

Time: This is a recurring meeting Meet anytime

Join Zoom Meeting

<https://cesnet.zoom.us/j/99702839145?pwd=LzdwL09EbUx3UFNDbUIzYVMrVIRQdz09>

Meeting ID: 997 0283 9145

Passcode: 649406

Výstup: zkouška, 7 kreditů za povinně volitelný předmět (povinný v rámci specializace Demokratizace a lidská práva)

Anotace

Předmět je zaměřen na seznámení s teorií a praxí nedemokratických režimů. V prvních přednáškách se soustřeďuje na data týkající se klasických i moderních příkladů nedemokratických režimů (včetně českých/československých reálií), jež reprezentují reálné varianty ideálně typických modelů. Následně se předmět zaměřuje na představení kritických debat o pojmech „totalitarismus“ a „autoritarismus“ a identitě dalších typů nedemokratických (posttotalitních, sultanistických, tradičních) režimů a jejich aktérů včetně opozice. Finálně jsou studující seznámeni se současnými trendy v pojetí, studiu a klasifikaci nedemokratických režimů.

Předmět vychází především z prací J. J. Linze, A. Stepana, P. Brookera a H. E. Chehabiho, zadány jsou i klasické texty věnované dané problematice (R. Aron, H. Arendt, G. Sartori) včetně českých autorů (V. Čermák) a aktuální literatura na dané téma (M. Boggards, J. Gerschewski, E. Mazo, T. Roylance, J. Wigell ad.).

Praktické výstupy

Po absolvování předmětu budou studenti schopni:

- pracovat s teorií a terminologií spjatou s problematikou nedemokratických režimů a jejich typů;
- orientovat se v klíčových metodologických aspektech jejich výzkumu;
- aplikovat teorii nedemokratických režimů na konkrétní historické i současné varianty;
- porozumět tématům vztaženým ke konkrétním nedemokraciím;
- posoudit situaci konkrétního politického režimu ve vztahu k jeho (ne)demokratičnosti a rozlišovat mezi současnými nedemokratickými a demokratizujícími se režimy.

Prakticky budou studenti schopni aplikovat příslušné teoretické kategorie na současné příklady a v aktuálních kontextech a budou si vědomi přesahu do ostatních inovovaných předmětů.

Požadavky k zakončení

(1) **Odevzdání seminární práce. Datum odevzdání – do pondělí 16. listopadu 2020**, výhradně do odevzdávací skříně předmětu v ISu. Na později zasláné práce nebude brán zřetel a studující nebude v předmětu klasifikován. Bodové hodnocení bude oznámeno v poznámkovém bloku do pondělí 25. listopadu 2020. Více viz níže.

(2) **Odevzdání 5 písemných příprav**, výhradně do odevzdávací skříně předmětu v ISu, **termíny viz závěr sylabu**. Na později zasláné přípravy nebude brán zřetel a studujícím za ně nebudou započítány žádné body. Bodové hodnocení bude oznámeno v poznámkovém bloku vždy do 5 pracovních dnů po termínu odevzdání. Více viz níže v sylabu.

V případě, že má studující povinnost tento předmět opakovat z předchozího akademického roku, přičemž při minulém zápisu mu byly seminární práce a/nebo písemné přípravy přijaty a obodovány, nemusí je předkládat znovu. O této skutečnosti ovšem musí emailem informovat přednášejícího nejpozději **do pondělí 12. září 2020**.

(3) **Zkouškový písemný test** v rozsahu odpřednášených témat a zadané literatury, uskutečněný buď klasicky jako písemný test psaný za fyzické přítomnosti studujících v určené posluchárně, nebo prostřednictvím Odpovědníků v ISu (dle podmínek aktuálně definovaných vedením univerzity a fakulty) - celková zátěž: **314 stran anglicky a 624 stran česky a slovensky**.

Celková klasifikace

Z možných 100 bodů nutno získat **minimálně 60 bodů**: (1.) seminární práce - maximum 30 bodů; (2.) 5 písemných příprav - maximum 10 bodů (každá příprava za maximálně 2 body); (3.) zkouškový písemný test (struktura: 4 otázky po 5 bodech, 5 otázek po 8 bodech) - maximum 60 bodů.

Celkové hodnocení: A (100-92 bodů); B (91-84 bodů); C (83-76 bodů); D (75-68 bodů); E (67-60 bodů); F (59 bodů a méně).

Za účelem zisku potřebného (navýšení) počtu bodů lze opakovat i seminární práci, i zkouškový test (v libovolném pořadí): např. oprava seminární práce a využití prvního opravného termínu zkouškového testu znamenají využití dvou opravných termínů, využitím dvou opravných termínů je i využití dvojí opravy seminární práce či dvojí využití opravných termínů zkouškového testu. Hodnocení písemných příprav je definitivní, nelze je měnit.

Konzultace

Každé úterý v semestru od 10.00 do 12.00 v pracovně přednášejícího plus kdykoli jindy po předchozí e-mailové dohodě prostřednictvím aplikace zoom a výše uvedeného linku.

COVID-19

Výuka a zkoušení v předmětu bude probíhat za podmínek aktuálně definovaných vedením univerzity a fakulty.

Upozornění: podvodné plnění studijních povinností

Výuka na FSS MU předpokládá, že studenti znají studijní předpisy a že se nedopouštějí podvodného plnění studijních povinností, zejména opisování u zkoušek a plagiátorství, tedy vydávání cizích myšlenek za vlastní a přebírání myšlenek jiných autorů bez uvedení autorství. Plagiátorství patří k nejzávažnějším etickým proviněním v akademickém prostředí, popírá poslání university i smysl studia. Podvodné plnění studijních povinností nemůže být za žádných okolností na FSS tolerováno. Každý případ podvodného chování bude trestán nejpřísnější sankcí. Studentům je doporučeno co nejdůkladněji se seznámit s problémem plagiátorství a se způsoby, jak se mu vyhnout.

Program na semestr

1. Úvod do předmětu. Co je to nedemokracie? Historický exkurs (5. října)

Úvod, organizační záležitosti předmětu.

Klasické typologie režimů, odlišení nedemokracie a demokracie.

Případové studie: antická Sparta, inkviziční Španělsko, Kalvínova Ženeva.

Doporučené texty:

Cartledge, P.: *Sparta - Heroická historie*, Praha, Academia 2012, 280 s.

Jan Kalvín. *Pět set let od narození*. Sborník textů, Praha, CEP 2009, s. 29-47.

2. Čtecí týden (12. října)

3. Klasická teorie totalitarismu (19. října)

Geneze teorie totalitarismu, primordialismus vs. systémová teorie.

Texty k nastudování:

Arendt, H.: *Původ totalitarismu I.-III.*, Praha: Oikoymenh 1996, s. 473-620. **148 stran česky**

Balík, S. - Kubát, M.: *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*, Brno, Dokořán 2012, s. 13-54 a 116-139. **66 stran česky**

Brooker, P.: *Non-Democratic Regimes. Theory, Government and Politics*, Houndmills, Basingstoke Hampshire, Macmillan Press 2000, pp. 7-21. **15 stran anglicky**

4. Kritické debaty o totalitarismu (26. října)

Kritika teorie totalitarismu, revizionismus, debata o komparaci komunismu a fašismu.

Texty k nastudování:

Aron, R.: *Demokracie a totalitarismus*, Brno: Atlantis 1993, s. 146-175. **30 stran česky**

Geyer, M. – Fitzpatricková, S.: *Úvod. Teorie totalitarismu a její recepce – srovnávání stalinismu a nacismu*, in: Geyer, M. – Fitzpatricková, S. (eds.): *Za obzor totalitarismu. Srovnání stalinismu a nacismu*, Praha, Academia 2012, s. 11-59. **50 stran česky**

O'Sullivan, N.: *Fašismus*, Brno: CDK 1995, s. 39-89. **51 stran česky**

Sartori, G.: *Teória demokracie*, Bratislava: Archa 1993, s. 187-209. **23 stran slovensky**

5. Teorie autoritarismu (2. listopadu)

Geneze teorie autoritarismu: Linz, jeho metoda a klasifikace. Kritika a rekonstrukce teorie nedemokratických režimů: Shils, Huntington. Koncept posttotalitarismu (Linz a Stepan).

Texty k nastudování:

Brooker, P.: *Non-Democratic Regimes. Theory, Government and Politics*, Houndmills, Basingstoke Hampshire, Macmillan Press 2000, pp. 21-35. **15 stran anglicky**

Balík, S. - Kubát, M.: *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*, Brno, Dokořán 2012, s. 55-73, 139-149 a 155-164. **40 stran česky**

Linz, J. J.: *Totalitarian and Authoritarian Regimes*, London, Boulder 2000, pp. 1-40. **40 stran anglicky**

Linz, J. J. - Stepan, A.: *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*, Baltimore, Johns Hopkins UP 1996, pp. 38-54. **17 stran anglicky**

6. Další typy nedemokracií (9. listopadu)

Sultanismus, tradiční typy nedemokracií, alternativní přístupy k typologizaci nedemokratických režimů (Brooker, Huntington, Shils ad.).

Texty k nastudování:

Brooker, P.: *Non-Democratic Regimes. Theory, Government and Politics*, Houndmills, Basingstoke Hampshire, Macmillan Press 2000, pp. 36-99. **64 stran anglicky**

Chehabi, H. E. - Linz, J. J. (eds.; 1998): *Sultanistic Regimes*, London – Baltimore, The Johns Hopkins UP, pp. 3-48. **46 stran anglicky**

7. Čtecí týden (16. listopadu)

8. Teorie nedemokracií a česká/československá politika (23. listopadu)

Seminář k praxi nedemokratických režimů v české/československé politice a české reflexi pojmů totalitarismus a autoritarismus.

Texty k nastudování:

Čermák, V.: *Otázka demokracie. I. Demokracie a totalitarismus*, Praha: Academia 1992, s. 107-167. **61 stran česky**

Fórum o totalitarismu v českých dějinách; in Soudobé dějiny, roč. XVI., č. 4, 2009, s. 605-733. **129 stran česky**

9. Teorie opozice v nedemokraciích (30. listopadu)

Teorie a typologie opozice v nedemokraciích (Barghoorn, Linz, Schapiro, Skilling ad.).

Texty k nastudování:

Dahl, R. A.: *Introduction*. In Dahl, R. A. (ed.): *Regimes and Oppositions*. New Haven – London: Yale UP 1973, pp. 1-25. **25 stran anglicky**

Hlaváček, P. - Holzer, J.: *Opozice v nedemokratických režimech. Vstupní poznámky k možnostem a limitům stávající teorie tohoto pojmu*, on-line Středoevropské politické studie, roč. X., č. 1, Zima 2008, s. 1-16 (www.cepsr.com). **16 stran česky**

Ionescu, G. - Madariaga, I. de (1972): *Opposition – Past and Present of a Political Institution*. Middlesex – Baltimore: Penguin Books, pp. 9-19. **11 stran anglicky**

10. Teorie nedemokratických režimů a paradigma tzv. hybridních režimů (7. prosince)

Koncept hybridních režimů a problém definování demokracií a nedemokracií v tzv. posttranzitivní éře.

Texty k nastudování:

Bogaards, M. (2009): *How to classify hybrid regimes? Defective democracy and electoral authoritarianism*. Democratization. Vol. 16, No. 2, pp. 399-423. **25 stran anglicky**

Mazo, E. (2005): *What Causes Democracy?*, Center on Democracy, Development and The Rule of Law, Stanford Institute on Intl Relations, Working Paper, No 38, February. **8 stran anglicky**

Rose, R.: *Democratic and Undemocratic States*, in Haerpfer, Ch. W. – Bernhagen, P. – Inglehart, R. F. – Welzel, Ch. (eds.): *Democratization*, Oxford, Oxford UP 2009, pp. 10-23. **14 stran anglicky**

11. Čtecí týden (14. prosince)

12. Tzv. moderní autoritarismy (4. ledna)

Koncept tzv. moderního či nového autoritarismu.

Texty k nastudování:

Gerschewski, J. (2013): *The three pillars of stability: legitimation, repression, and co-optation in autocratic regimes*. Democratization, Vol. 20, No 1, pp. 13-38 (<http://dx.doi.org/10.1080/13510347.2013.738860>). **26 stran anglicky**

Guriev, S. - Treisman, D. (2015): *How modern dictators survive: An informational theory of the new authoritarianism*. Cambridge: National Bureau of Economic Research. **4 strany anglicky**

Murakami Wood, D. (2017): *The Global Turn to Authoritarianism and After. Surveillance and Society*, Vol. 15, No 3/4, pp. 357-370 (<http://library.queensu.ca/ojs/index.php/surveillance-and-society/index>). **14 stran anglicky**

Nisnevitch, Y. A. – Ryabov, A. V. (2017): *Modern Authoritarianism and Political Ideology*. National Research University – working paper, pp. 2-28. **27 stran anglicky**

Roylance, T. (2015): *The Twilight of 'Modern Authoritarianism*. Freedom House. On-line <https://freedomhouse.org/blog/twilight-modern-authoritarianism>. **3 strany anglicky**

13. Perspektiva nedemokratických režimů. Závěr předmětu (11. ledna)

Seminář k perspektivě nedemokracií a jejich výzkumu.

Doporučené texty:

Snyder, T. 2017: *Tyranie. 20 lekcí z 20. století*, Praha: Paseka - Prostor.

Zkouškové termíny budou vypsaný v ISu nejpozději 14. prosince 2020.

Seminární práce

Striktní rozsah 9-10 normostran.

Téma: recenzní stať srovnávající autorské přístupy v dvou člancích publikovaných v impaktovaných časopisech nebo v *Journal of Democracy*, jež byly publikovány v letech 2018-2020 a pracují s teoriemi nedemokratických či hybridních režimů.

Seminární práce (1.) shrne obsah vybraných studií, (2.) srovná je (tematicky, metodologicky, paradigmaticky) při dodržení zásad komparativní metody a (3.) zasadí do širšího kontextu debat o výzkumu nedemokratických režimů.

Výběr textů nutno konzultovat s přednášejícím, k emailu nutno připojit pdf verze zvolených textů či linky k těmto textům.

Písemné přípravy

Striktní rozsah každé písemné přípravy 1,5-2 normostrany.

Udělený počet bodů bude výsledkem součtu hodnocení tří kritérií:

- A. Shrnutí komentovaného textu – 0,5 bodu;
- B. Vlastní hodnocení textu, polemika, otázky vyplývající z textu – 1 bod;
- C. Styl + gramatika – 0,5 bodu.

Témata:

1. shrnutí a komentář argumentace autorů v libovolně zvolené kapitole monografie *Za obzor totalitarismu. Srovnání stalinismu a nacismu* (Praha, Academia 2012) editorů M. Geyera a S. Fitzpatrick, srovnávající německý nacionální socialismus a sovětský komunismus (termín odevzdání / vložení přípravy do ISu – 26.10.2020);
2. shrnutí, komentář a stručné porovnání postojů V. Čermáka (*Otázka demokracie*, Brno 2018), R. Preissnera (*Kritika totalitarismu*, Brno 2020) a M. Reimana (*O komunistickém totalitarismu a o tom, co s ním souvisí*, Praha 2000) ke konceptu totalitarismu (2.11.2020);
3. porovnání komentářů argumentace dvou libovolně zvolených autorských textů v knize M. Nováka *Komunismus a fašismus. Francois Furet, Alain Besancon a další* (Praha 2002) (9.11.2020);
4. autorský komentář aktuální debaty o aplikaci pojmu totalitarismus na československé moderní dějiny (M. Pullmann, M. Klíma ad.) (23.11.2020);
5. autorský komentář perspektivy nějaké (dle osobního výběru) současné nedemokracie (14.12.2020).